

## 225

## U S T A W A

z dnia 16 czerwca 1948 r.

**o zmianie ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej.**

**Art. 1.** W ustawie z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr 6, poz. 32) z późniejszymi zmianami wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. Drogi publiczne dzielą się na następujące kategorie:

- 1) drogi państwowe, mające znaczenie ogólnopństwowe, zaliczone do tej kategorii aktem ustawodawczym,
- 2) drogi powiatowe, mające znaczenie ekonomiczno-komunikacyjne dla powiatów i zaliczone do tej kategorii uchwałą powiatowej rady narodowej,
- 3) drogi gminne, do których należą drogi publiczne, mające znaczenie ekonomiczno-komunikacyjne dla gmin lub gromad, nie zaliczone do jednej z dwóch poprzednich kategorii, a uznane za drogi gminne uchwałą gminnej bądź miejskiej rady narodowej oraz ulice i place miejskie i wiejskie w tymże trybie za drogi gminne uznane.

Dojazd do stacji kolejowej (przystanku), portów: lotniczego, rzeczno-kanalowego (przystani) stanowi droga publiczna, zbudowana dla połączenia innej drogi publicznej ze stacją kolejową (przystankiem), portami: lotniczym, rzeczno-kanalowym (przystanią) na przestrzeni od przecięcia z istniejącą drogą publiczną do głównego budynku stacyjnego lub portu rzeczno-kanalowego (przystani) lub granicy lotniska.

Dojazd należy do tej samej kategorii dróg publicznych, co i droga, którą dojazd łączy ze stacją, portem lub granicą lotniska.“;

2) w art. 2 skreśla się wyraz „wojewódzkich“ i w nawiasach cyfrę „4“;

3) w art. 3 dodaje się drugi ustęp w brzmieniu:

„Znaki drogowe i inne urządzenia, przeznaczone do ułatwienia ruchu drogowego lub zapewnienia porządku i bezpieczeństwa tego ruchu, winny być utrzymane przez zarząd drogowy w stanie odpowiadającym ich przeznaczeniu.“;

4) w art. 4 ustęp pierwszy otrzymuje brzmienie:

„Budowa nowej drogi publicznej, przeniesienie całej drogi lub jej odcinków z jednej kategorii drogi do drugiej, jako też zaniechanie drogi publicznej następuje w sposób, przewidziany w art. 1 ustęp pierwszy.“;

5) w art. 4 dodaje się ustęp końcowy w brzmieniu:

„Szczegółowe przepisy, dotyczące tworzenia lub zmian sieci dróg publicznych na obszarach, objętych przebudową ustroju rolnego, wyda Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.“;

6) po art. 4 zamieszcza się art. 4a i 4b w brzmieniu:

„Art. 4a. Na wniosek Ministra Obrony Narodowej Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrami: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Skarbu może zlecić właściwym zarządom drogowym wykonanie na koszt Skarbu Państwa pewnych robót drogowych w zakresie budowy lub przebudowy dróg samorządowych.

Art. 4b. O przywróceniu szerokości drogi publicznej do stanu pierwotnego w razie jego naruszenia orzeka powiatowa władza administracji ogólnej.“;

7) w art. 8 wyrazy: „umowach, lub innych“ zastępuje się wyrazem: „szczególnych“;

8) art. 9 do 13 otrzymują brzmienie:

„Art. 9. Władzą naczelną w zakresie budowy i utrzymania dróg publicznych jest Minister Komunikacji, w zakresie zaś planowania, rozbudowy i przebudowy sieci komunikacji drogowej — w porozumieniu z Ministrami: Odbudowy, Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Obrony Narodowej z zachowaniem uprawnień Rady Państwa, wynikających z dekretu z dnia 1 października 1947 r. o planowej gospodarce narodowej (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 373).

Minister Komunikacji sprawuje zwierzchni nadzór techniczny nad drogami wszystkich kategorii, prowadzi politykę drogową, wydaje przepisy techniczne o budowie i utrzymaniu dróg oraz ustala kwalifikacje fachowe, wymagane od technicznego personelu drogowego.

Zwierzchni nadzór administracyjny nad drogami państwowymi sprawuje Minister Komunikacji. Zwierzchni nadzór administracyjny nad drogami powiatowymi i gminnymi sprawuje Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziemi Odzyskanych w myśl zasad, ustalanych za zgodą Rady Państwa.

Projekty budowy i przebudowy dróg państwowych wymagają zatwierdzenia przez Ministra Komunikacji. Projekty budowy i przebudowy tych dróg w granicach miast wydzielonych zatwierdza Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Odbudowy. Projekty budowy i przebudowy dróg powiatowych i gminnych wymagają zatwierdzenia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Art. 10. Budowa i utrzymanie dróg państwowych należy do zakresu działania administracji państwowej.

Budowa i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych należy do zakresu działania właściwych związków samorządu terytorialnego.

Art. 11. Wojewódzka władza administracji ogólnej jest w drugiej instancji organem Ministerstwa Komunikacji w zakresie administracyjnego i technicznego zarządu dróg państwowych oraz w zakresie nadzoru technicznego nad budową i utrzymaniem dróg powiatowych i gminnych na obszarze województwa.

Art. 12. Przy wydziałach powiatowych tworzy się powiatowe zarządy drogowe, podległe w zakresie budowy i utrzymania dróg państwowych wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, a w zakresie budowy i utrzymania dróg powiatowych i gminnych — wydziałom powiatowym.

Do zadań powiatowego zarządu drogowego należy:

- 1) budowa i utrzymanie dróg państwowych i powiatowych,
- 2) wykonywanie wszelkich czynności administracyjnych, związanych z budową i utrzymaniem dróg, wymienionych w pkt 1),
- 3) nadzór nad budową i utrzymaniem dróg gminnych.

Kierownika powiatowego zarządu drogowego mianuje Minister Komunikacji po zasięgnięciu opinii prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej.

Kierownik i personel biurowy powiatowego zarządu drogowego oraz personel liniowy dróg państwowych są funkcjonariuszami państwowymi.

Pracownicy liniowi samorządowej służby drogowej podlegają przepisom, obowiązującym

innych pracowników danego związku samorządowego. Pod względem służbowym pracownicy ci podlegają kierownikowi powiatowego zarządu drogowego.

Koszty utrzymania biura powiatowego zarządu drogowego pokrywa Skarb Państwa i powiatowy związek samorządowy w stosunku procentowym do dokonanych wydatków budżetu drogowego, państwowego i samorządowego.

Art. 13. Powiatowy związek samorządowy wypłaca kierownikowi powiatowego zarządu drogowego oraz jego zastępcy — zależnie od ilości pracy, poświęconej administracji drogami samorządowymi — dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 50% do 100% ich uposażenia ze Skarbu Państwa (uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami).

Pracownicy samorządowej służby drogowej pod względem umundurowania i pod względem innych świadczeń powinni być zrównani z państwowym personelem drogowym.

Art. 14. Jeżeli miasto nie wydzielone z powiatowego związku samorządowego lub gmina wiejska nie spełnia obowiązków, wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów na jej podstawie wydanych — powiatowy związek samorządowy może na podstawie uchwały rady narodowej przejąć na określony czas gospodarkę drogową wraz z funduszami.

Art. 15. Budowa, przebudowa i utrzymanie dojazdów państwowych do stacji należy do administracji państwowej, budowa zaś, przebudowa i utrzymanie dojazdów powiatowych i gminnych (ulic miejskich i wiejskich) do stacji należy do właściwych związków samorządu terytorialnego, jeżeli strony inaczej nie postanowią.

Budowa, przebudowa i utrzymanie skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi w poziomie szyn na przestrzeni 8,5 m od skrajnych szyn po obu stronach torowiska lub na przestrzeni między rogatkami przejazdu, jeżeli są one umieszczone w odległości większej niż 8,5 m — należy do przedsiębiorstwa kolejowego.

Budowa i przebudowa skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi w różnych poziomach, jeżeli strony inaczej nie postanowią, należy do przedsiębiorstwa kolejowego. Podejmowanie wymienionych robót następuje na podstawie porozumienia z wojewódzką władzą administracji ogólnej.

Utrzymanie wiaduktów drogowych nad kolejami wraz z dojazdami do nich należy do właściwego zarządu drogowego, utrzymanie zaś wiaduktów kolejowych nad drogami publicznymi — do przedsiębiorstwa kolejowego. W zakresie utrzymania wiaduktów każda z wymienionych stron

działa w porozumieniu z drugą stroną interesowaną.

Budowa i utrzymanie rogatek kolejowych należy do przedsiębiorstwa kolejowego.

Budowa i utrzymanie rogatek granicznych należy do organów ochrony granicy w porozumieniu z właściwym zarządem drogowym.

Art. 16. Do wykonania pewnych robót na drogach państwowych ze względu na ich techniczne znaczenie, rodzaj lub sposób finansowania może Minister Komunikacji powoływać specjalne organy.

Zarządzenie Ministra Komunikacji, wydane w porozumieniu z Ministrami: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Skarbu, określi organizację i sposób pokrywania kosztów utrzymania tych organów.

Art. 17. W celu zaspokojenia potrzeb gospodarki drogowej Minister Komunikacji może tworzyć i utrzymywać we własnym zakresie wytwórnie, warsztaty i inne zakłady.

Art. 18. Szczegółowe przepisy o organizacji i administracji drogami publicznymi oraz o zakresie działania i odpowiedzialności poszczególnych jej organów pierwszej i drugiej instancji wydaje Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych za zgodą Rady Państwa.“;

9) w art. 19 ustęp pierwszy i drugi otrzymują brzmienie:

„Koszty budowy i utrzymania dróg państwowych pokrywa Skarb Państwa.

Budowę i utrzymanie dróg powiatowych dokonywa się z funduszy powiatowego związku samorządowego.“;

10) w art. 20 ustęp pierwszy otrzymuje brzmienie:

„Koszty budowy i utrzymania dojazdów do stacji pokrywają w połowie zainteresowane przedsiębiorstwa komunikacyjne, jeżeli umowy nie stanowią inaczej.“;

w ustępie drugim skreśla się wyraz „wojewódzkich“;

11) po art. 20 dodaje się art. 20a w brzmieniu:

„Art. 20a. Koszty:

- 1) budowy skrzyżowań toru kolejowego z drogami publicznymi w razie budowy nowej kolei — ponosi przedsiębiorstwo kolejowe,
- 2) budowy skrzyżowań drogi publicznej z torami kolei w razie budowy drogi — ponosi zarząd drogi ( Państwo lub związek samorządu terytorialnego),

3) przebudowy skrzyżowań dróg publicznych z kolejami — ponosi przedsiębiorstwo kolejowe lub zarząd drogi w zależności od tego, który z nich wystąpił z inicjatywą zmiany skrzyżowania, jeżeli zainteresowane strony nie postanowią inaczej,

4) utrzymania skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi w poziomie szyn — ponosi przedsiębiorstwo kolejowe,

5) utrzymania wiaduktów drogowych nad koleją wraz z dojazdami do nich — ponosi zarząd drogi,

6) utrzymania wiaduktów kolejowych nad drogami publicznymi — ponosi przedsiębiorstwo kolejowe,

7) utrzymania rogatek kolejowych — ponosi przedsiębiorstwo kolejowe, a rogatek granicznych — władze skarbowe po połowie z zarządem drogi.“;

12) w art. 21 skreśla się w ustępie pierwszym wyraz: „wojewódzkich“ oraz ustęp drugi;

13) uchyla się art. 22 i 24;

14) w art. 25 wyrazy „pewnych dróg samorządowych“ zastępuje się wyrazami „dróg powiatowych i gminnych“;

15) w art. 26 wyrazy: „dwóch trzecich“ zastępuje się wyrazami: „trzech piątych“;

16) w art. 28 skreśla się wyraz: „wojewódzkich“;

17) art. 33 otrzymuje brzmienie:

„Art. 33. Osoby, którym według prawa międzynarodowego służy prawo zakrajowości, oraz zawodowi konsulowie, dopuszczeni do urzędowania w Polsce, i zawodowi urzędnicy konsulatów, jeżeli posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego — nie podlegają, z zastrzeżeniem wzajemności, obowiązkowi przymusowego dostarczania robocizny i środków przewozowych w przypadkach, przewidzianych w art. 28, co do pojazdów, przeznaczonych do użytku służbowego.

Nie podlegają obowiązkowi dostarczania robocizny:

- 1) duchowni wyznań chrześcijańskich i niechrześcijańskich, uznanych przez Państwo,
- 2) zakonnicy i zakonnice wyznań chrześcijańskich, uznanych przez Państwo, po złożeniu ślubów zakonnych,
- 3) nowicjusze i nowicjuszkki zakonów katolickich oraz klasztorów prawosławnych,
- 4) zatwierdzeni przez władzę państwową rabini i podrabini,
- 5) posłowie na Sejm,

- 6) niezdolni do pracy wskutek choroby lub ułomności fizycznych,
- 7) kobiety ciężarne oraz matki dzieci do lat 6,
- 8) małoletni do lat 15,
- 9) osoby, mające więcej niż 60 lat,
- 10) osoby, zamieszkałe dalej niż 10 km od miejsca wykonywania robót,
- 11) funkcjonariusze państwowi i samorządowi, pracownicy: państwowych i samorządowych zakładów użyteczności publicznej, instytucji ubezpieczeń społecznych, opiekuńczych, leczniczych oraz fachowy personel służby zdrowia,
- 12) pracownicy przedsiębiorstw, wykonywających publiczne przewozy regularne, jeżeli przewozy te nie zostały wstrzymane wskutek przerwania komunikacji.

Pracownicy przedsiębiorstw państwowych lub będących pod zarządem państwowym mogą być pociągani do obowiązku przymusowego dostarczania robocizny w przypadkach, przewidzianych w art. 28, jedynie za zgodą zarządu danego przedsiębiorstwa.

Nie podlegają obowiązkowi dostarczania posiadanych środków przewozowych:

- 1) instytucje ubezpieczeń społecznych, opiekuńcze, lecznicze i zapobiegawcze,
- 2) organy służby bezpieczeństwa publicznego,
- 3) posiadacze środków przewozowych, służących do przewożenia poczty, co do tych środków przewozowych z wyjątkiem koncesjonowanych przedsiębiorstw samochodowych,
- 4) przemysłowe przedsiębiorstwa państwowe,
- 5) przedsiębiorstwa, wykonywające publiczne przewozy regularne, jeżeli przewozy nie zostały wstrzymane wskutek przerwania komunikacji,
- 6) posiadacze: ogierów i klaczy, zapisanych do ksiąg stadnych lub do ksiąg ogierów i klaczy zarodowych, prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 16 maja 1946 r. o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 154), klaczy wysokożrebnych i klaczy ze źrebiętami w wieku do 3 miesięcy, koni pracujących stale w kopalniach pod powierzchnią ziemi oraz koni, używanych do badań naukowych lub celów leczniczych w zakładach naukowych i leczniczych, co do tych zwierząt.“;
- 18) po art. 33 zamieszcza się art. 33a w brzmieniu:

„Art. 33a. Zarząd drogi ma prawo urządzać i utrzymywać na obcym gruncie zasłony odśnież-

ne w celu niedopuszczenia do zagrożenia lub przerwania komunikacji na drogach publicznych wskutek zasp śnieżnych. Sposób urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych ustali Minister Komunikacji.

Organy drogowe mają prawo wstępu na grunty, przylegające do drogi, bez względu na to, czyją własność one stanowią dla urządzenia na tych gruntach zasłon odśnieżnych.

W razie wyrządzenia szkody wysokość odszkodowania dla właścicieli lub użytkowników gruntów ustala zarząd drogi po porozumieniu się z osobami interesowanymi. Wypłata odszkodowania powinna być dokonana w ciągu dni trzydziestu od dnia dojścia do porozumienia. W razie nie dojścia do porozumienia osoby interesowane mogą dochodzić odszkodowania na drodze sądowej w ciągu trzydziestu dni od daty otrzymania przez zainteresowanego zawiadomienia o wysokości przyznanego odszkodowania. Zawiadomienie to powinno być doręczone zainteresowanemu najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od daty wyrządzenia szkody.

Nieustalenie wysokości odszkodowania nie wstrzymuje urządzania zasłon odśnieżnych.“;

19) uchyla się art. 37, 38 i 39.

**Art. 2. 1.** Dotychczasowe drogi wojewódzkie uznane zostają za drogi państwowe.

2. W okresie lat pięciu od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Ministrowie: Komunikacji, Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych, w porozumieniu z Ministrami Odbudowy i Skarbu oraz Prezesem Centralnego Urzędu Planowania — po zasięgnięciu opinii właściwej wojewódzkiej rady narodowej i za zgodą Rady Państwa — ustalają w drodze rozporządzeń, które z istniejących dróg publicznych zalicza się do kategorii dróg państwowych i powiatowych.

3. Istniejące drogi publiczne, nie objęte rozporządzeniami, wymienionymi w ust. 2, zalicza się do kategorii dróg gminnych.

**Art. 3.** Moc obowiązującą ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr 6, poz. 32) rozciąga się na cały obszar województwa śląskiego.

**Art. 4.** Minister Komunikacji ogłosi w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, jednolity tekst ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr 6, poz. 32) z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów, wydanych do dnia ogłoszenia jednolitego tekstu i z zastosowaniem nowej ciągłej numeracji artykułów.

**Art. 5.** Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Komunikacji w porozumieniu z Ministrami: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych, Obrony Narodowej i Skarbu.

**Art. 6.** Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej:

*Bolesław Bierut*

Prezes Rady Ministrów:

*Józef Cyrankiewicz*

Minister Komunikacji:

*w z. Zygmunt Balicki*

Minister Administracji Publicznej:

*w z. Władysław Wojski*

Minister Ziem Odzyskanych:

*Władysław Gomułka*

Minister Obrony Narodowej:

*Michał Żymierski*  
Marszałek Polski

Minister Skarbu:

*w z. Wincenty Jastrzębski*